

Nyelvjárási adatok

Martosi szövegek a népi gyógyászat köréből

Az alábbiakban a Komárom megyei Martos községben az 1940—43-as években végzett nyelvjáráskutató útjaim során összegyűlt, a népi orvoslás körébe vágó adataimat teszem közzé. A közlemény első részében a nyelvjárási szövegeként felvett betegség- és gyógyeljárás-leírásokat, illetve recepteket közlöm. Ezeket özv. György Andrásné szül. Bazsó Lidia 69 éves, továbbá Tóth Júlia 76 éves és Kalocsányi Istvánné született Hegedűs Klára 29 éves asszonyoktól jegyeztem fel. A szövegrész végén zárójelben tett nagybetűkkel az adatközlőre utalok. A szövegekben szereplő gyógynövények nevét és botanikai azonosítását 1949-ben a Magyar Nyelv című folyóiratban közöltem (l. MNy. XLV, 217—220).

I

Szémverís. Ígízís

A megígízett gyermek bágyott ; lektöbbet sír vagy aluszik. Mékfürüsztik : keresetlen kutyafejcsontot mékfőzik vasfazigba, nos annak a vízibe fürüsztik még. Másszor fűvegbe fürüsztik még. Juszalag még isten ustora is szemveristü való, nos asztot mékfőzik, annak a vízibe szótalamba háromszor mékfürüsztik : réggé napfőköt előtt, még díbe tizénkét órakor, azután este napnyúgot előtt. Mikor a napocska nyukszik, aszt a fürdővizet napnyúgot felé öntik ki. Azutám mék hasznának harmadik fürdőt is : sárgo csapó föld levit. Abbú lémeszellik a konyhának a füstössit ; a meszellöt mindig léhuzzuk. Újhód pintékén hajnalba szótalamba abba fürüsztik még a babát. Azutám vagy még gyógyul harmadnapjáro, vagy mékhal. (B. L.)

A nagyokot, ha ojam baja van, lémozsdattyák húggyal az asszonyok : az annya vagy más is mekcsinájo asztot a saját húgyávó. (B. L.)

A lovakot is vígig huggyozzák : az óralukábo huggyoz a gazdájo. Ha a tehénnek a tőgyit megígízik, hogy nagy, akkor a gazdasszon kimegy hajnalba szótalamba és az ásó ruhájo viszájávó megnyomkoggya a tőgyit. A libákat is megígízik. Azokat úgy orvosóják aszt is húggjá. A gazdasszom valami edímbe huggyozik, oszt abbú kis söprüvé meglocsójjja szótalamba hajnalba háromszor. (B. L.)

Azutám még még mék szokják füstönyi az állatokat még a gyermekéket is. Egy rossz edímbe tésznek izzót ; nádos észtrébü kihúznak három szál nádot, mindén szálbü etörnek három darapkát, akkorát mind az embérnek a félújja, asz kütész kilenc darapkát ; három küszöb alú vésznek ki éggy-écs csipetnyi földet, mék három fírfinak a hajábü nyírnak éggy-écs cséppet ; vésznek még egy darapka öreg bakpórót, még osztám macskaszórt ; eszt az öt füstöllöt rátészik az izzóra,

avvā füstöllik még szótalamba az állatot, vagy a kizsgyerékét vagy a nagyot is. Kizsbabának három pēlénkájának a sarkábú vágnok ēty falatka ronnygot, azután aszt is izzóra tészik, nos avvā füstöllik meg. (B. L.)

Valami edímbe huggyoznak, oszt kilenc izzóbú való szenet vetnek bele. Ahány szén lēül, annyin vertik még a gyereket vagy a jányt. Asztán kicsinyt lēmozsdattyák, azután a vizet szótalamba ráöntik a pitarajtó sarkáro. (B. L.)

En is úty hányok rá. Ęty pohárbo vízbe tészék izzót, ami ēgy darabba van, aszt ősse töröm, oszt abbú hányok. Úty hányom, „kilenc-nyóc-hét-hat-öt-négyhárom-kettő-ēgy”, úgy óvasom mindig visszafelé. Gyereknok három kortyot kēl belülle innya, még a szēmit így visszajáru mēkterdōjuk vele. En is öreg szūlémtūl láttom. Azōte en is úty szoktam mindig. Szoktuk úgy mondanyi : „Gyűvök-mēnök útasokra, idegyűvökre-ēmēnökre”, nos akkor osztam má csak hannyuk kilenctū visszafele a szenet. (Állatokra beledöntöm az ivóvizűgbe ; aszt isszák.) (H. K.)

Valamejik komámnok sebēs vót a feje. Fōsztek nēki ijje kását, aszt má nem tudom, hogy mījjet, ēvittik ēfélkor szótalamba a hídon kērēsztūl, és ott öntöttik ki a fōdre kērēsztūl az úton. A fazikat csak odavákták valahun a hūhó. (T. J.)

Nincs verisrū sēm̄mi sē. Még a lovat a kocsi előtt is mēgverik. Ęccēr a fijam mēnt a lovat hágotnyi, oszt a ló csak rosszú lett : ēkezdeēt alatta rēszketnyi, nos alig hūszhatta haza. Kimēgyek a lóho, mēkfogdosom a szemiremtestēm, osztēn kōrū járom a lovat, oszt mēktaogatom. (T. J.)

Ippe harmadnapja ez a zsidó, ez a sánto gyűtt hozzám, hotyhát már orvosoknál is vót [a gyermekével], nem-i mēnnik ē? Nēkēm nem kóstál sēm̄mit, nos este ēmēntem, mēkfüstōtēm itet, osztēn jobban lett. (T. J.)

Tizēhárom esztendős koromba engēm is mēgigízstek. Rēggeliszttunk kint a tallón, Agyagosi pusztán. Ęn úgy ēkesztem viccōnyi az embērekkē. Ęgy morva származású embēr lakott a szomszidungba ; annak is vótak csalággyaaji, oszt úgy morvássom beszít a fijajinak. Em mēg utánosztam ott az embērek előtt, oszt annyira nevettek, hogy mēgigízstek. Mikor fōkētünk a rēggelizizsbú, nēkifoktunk az aratásnok. Arpát arattunk, veretōtük kizs gerebjékkē a rendēket. Azután száz mētērre sē veretōtem ē, amikor má érēsztem, hogy bajom van : ēkesztem rēszketnyi, mēk szidūnyi, gyēnge lēttem ; fájni nem fájt nēkēm sēm̄mim, csak nagy gyēngeség lett rajtam, szidūtem, nem.birtam mēnnyi. Osztēn csak maradosztam ē, hogy nem birtam dōgozni. A mellettēm való asszony, ēgy öregebb asszony, aki mellettēm veretōt, hátronizēt, nos kērēszte tūllem : „Hát nēkēd mi bajod, hogy ēmarattál?” Ęn aszt felētem : „Ęn nem tudom, mi bajom lett, csak szidūlök, rēszketēk, nem bírok dōgozni.” A mīngyár asz monta, hogy „tīgēd jány mēgvertēk, hogy ott veszekētél az embērekkē. Mēgáj, maj hotyha kiirūnk a rendē, nos lēmozsdatlak”. Fōveretōtük az enyimet is, ez az asszom mēg ēgy gyerek ; valahugyan motoszkátom en is, de majd ősse rotytam. Amikor kiirtunk a rendēkkē, odahítt ēgy érbe a nác cūlibe, azután ott belehuggyozott a markábo, oszt lēmozsdatotott a hūgyávó: a szēm̄m közé lōcsikóta. Mēg izs gyōgyútam. Odamēntünk a fōdre ; az embērek ēmēntek a kútra vizet innya, em mēg lēfekūttem a marok mellē, ott ēty kicsinyt pihentem ēgy órájig. Mire az embērek visszagyūttek a kútrū, ēgy rendēt még kikaszátok, ém mēg'gyōgyútam : ēty kicsin kialuttam, nos mēgvan. Hát ekkor az ēccer-én is verve vótam, vagy mi bajom vót, de így vótam. (B. L.)

Valaki ha megijed, hát ólmot öntnek a fején. Ólmot óvasztnak éggy avút kanálbo : aszt izzóra tartják, nos az ólom megóvad. Aki megijed, annak még a fejire tartanak öt tányírt, abba mők tötnek félíg vizet. Mikor az ólom megóvad, beleöntik a tányírba a vízbe. Az ólom ojanforma alakra fagy még, amijentü megijett. De először nem egészen ojanra. Azír óvasztyák mők háromszor, háromszor a tányírba döntik a vízbe, hoty harmaccorra válik ojaná az az ólom, mind amitü megijett : kutya, vagy macska, vaty kijó, vagy dísznó, vagy borjú, szová mind amitü megijett. Kivészik a vízbü, osztén kötöt kötnek rá, oszt aki megijett, annak a nyakábo kötik aszt az ólmot. Nos ot hordozza a testyiné, még ē nem vesztí. (B. L.)

Most is használják, hoty halotronygyot tésznek a nyakábo. A temetőbe mikor sírt ásnok, hotyha van ojan halot lēnt a sírba, hoty ruhadarab van rajta, hát abbul a ruhadarabbü repesznek, hoznak haza. A legjobb a sejem keszkenyő vaty pántlikadarab, mer asz púha. Ojam vót nekēm is. Tele lisztész zsákrul, aki még nem vót kibontva, amint a malombü hazahozzák, mikor ithon kibonytyák, annak a maddzagját lēvészik, arra kötik rá a halotronygyot. Akkor annak a gyereknek, vagy jánnok, aki megijett, a nyakábo kötik kērzebe, úty hoty a bā hōna alat még a job váldám van a maddzag kötve a tiszta testyire. Van ojan, hoty három esztendejig is hordozza, mők csak ē nem vesztí. Asz monygyák, hoty akkor ē nem űti a nyavaja itet, ha megijed is. (B. L.)

N y a v a j a t ő r i s . N e h i s s í g

Az ellen hallottam, hoty puskaport megásztotnak vízbe, osztén arrul itattyák mindēn réggel éhomra. Vaty hótembércsontot mēkszárítyták, osztēm mēktörík púháro, áccítáják, oszt beletészik aszt is vízbe, oszt a sűrű csontlisztet megíattyák vele. Az is nyavajabántástü való.

Füvel is gyógyítyták. „Tē mondat fū” a neve, idēsapántü hallottam. Ismernám, de nem terēm már itt. Ezelőt termēt ojam partos rítékēn, sarjú között ősszē nyúlik, ojan kis virágjo van : úty nisz ki mind a harang ; a kórója kemíny, oszt ojam pirosos a száro ; a levele úty nisz ki, mind a kőrősfájé, vagy mind a fűszfalevél, de annál szülēsseb. (B. L.)

A kicsiny Pistya 1927. február 15-én született, oszt május 8-án a nyavaja ütötte el itet a böcsőbe. Alutt a böcsőbe ; apjájék akartak mēnyi kapányi ; már a batyu is kim vót ; akkor apja így odahajút hozzá : „Hát kishíjam, te nem gyűsz kapányi?” A gyerek fölcsodot, de amin így fölcsodott, kinyitogatta a szēmejüt, a kezējüt rászto ē, égybe beszorította a markát, a szēmeji mēk főforoktak fehérjivē, asztám mēgmerevédēt. Azután már apja megijett : „Jaj, mi baja lett a gyereknek?!” Azután főkapta itet minygyá a böcsőbül, osztén idehoszta az asztalhol ē. Kēsőbb emüt rúlla. Égybe röktön befokták a lovakot a kocsiba, osztám vittük az orvoshó Gyalláro. Az orvos minygyá monta, hoty csak vetkősztessem lē. Még az orvos nem is vizsgáto meg, mēgin rágyütt ott a baj. Amíg megvizsgáto, kéccer rágyütt. Adot neki orvosságot. Isten ege! Nem használát annak sēmmit. Szíverősíttöt is atunk neki. Mindēniknek panaszkottam. Éccēr ēty kírēgető kúdúsembēr asz monta, hoty meleg vakandvírt csēppencsünk a szájábo, hoty attü maj mēg'gyógyul. De aszt nem csinátom még vele. Vót égy ojam bolond jány, de a nyavaja is bántotta aszt is kiskorábo ; annak az annya monta, hoty próbájuk mēg, hoty ástossunk puskaport vízbe, hoty ígyik arrul. Aszt attunk neki, de as sē használát. Má két

esztendős vót, méksé tudott únyi sè. Hát azután nem csinátunk vele sèmmi, csak ha láttuk, hogy nagyon rángotkolóddzik, hidegvizès kendõvè csávartuk ad a mellit ; de még akkor is rágyütt két-három hédbe èccèr. De orvos orvosságo nem hasznát nèki ècs csè. Azután èggy asszom monta nèkèm, hoty próbájuk még evvel az ígõ piritusszá bedörzsünyi. Hozattam is minygyá félitèr ígõ pirituszt, osztèn este az apja bedörzsüte lèfèkvískor tetétü-tápig, csak ippen az ábrázottját nem. Azòte règgel is, este is be vót kenve ígõ piritusszá ; a jis mènt tán három esztendejig. Mèk ha valami baja vam, most is bedörzsöllik ígõ piritusszá, pedig má tizennígy esztendős, tizènötödígbe van fèbruár õte. De az a baj nem ütõdik ki rajta most már soha azòte. Aszt is csinátuk, hoty fòsztünk paradicsomszárt és abba is szoktuk fùruszteni itet. (B. L.)

Kelevény

Akinek ojam fekete-piros az arca, asz monygyák, hogy asz kelevényès. Csak a víriben van a kelevény. Mikor még akar hãnyi, akibe mèkfakad, az a kelevény kigyün belülle. Az ellem má nincs orvosság. Sokszor is már a beteg is ègyèngül, asz monygyák, hogy alájo [az ágyba] mégy az a kelevény. (B. L.)

Akin ojam vèrèssèk vannak, nos asz fèlfakad, ojam mind a vír, de csak nem vír. Vagy alúrú, vaty fõjürú gyün ki. Van ojan is, akinek az orrán-száján gyün. (T. J.)

Sömtyü. Kilis

Újhód pintekèn règgè szótalamba ráníz az újhódra, osztèn a sömtyüjire vagy a kilisire, mégin az újhódra, mégin a sömtyüjire, oszt mégin az újhódra, mégin a sömtyüjire. Mikor háromszor ránízett az újhódra, még háromszor a sömtyüjire vagy a kilisire, rátèszí újját a kilisre, akkor monygya :

Új hód, új világ,
újul új kiráj,
ammit látok újujjon!
ammit fogok èmujjon! (B. L.)

Mikor a vakan túr a földbe ; hotyha asztot kivágják ásóvã vaty kapávó a földbù, ègybe a vakandot kèrèzbe kettévágják, minygyá annak meleg húsávó meg vírivè sömtyüüt mègdõrgöllik vele, elvész úgy, hogy észre sè vèszí, csak aszt, hogy nincs. (B. L.)

Kilisre jó púha fris ojtot mész köll, vagy vastak terpentín, vagy nyers reszèt krumpi. (H. K.)

Hajmaflastrom kilisre. Asztot úty szoktam csinányi : tojánok kivèszèm a sãrgáját ; abba faragok szappant ; èccsèppècske jó daralísz, vaj kò bele, vèrès hajma lèvãgvo jó apróra. Ez a legjobb. Ez ojan jószág, hogy esz kihúzza, ha valaki ojamba lép, hogy nem tuggya kivènnyi. Èn èccer lèugrottam a színás szekèrrù, nos túbe ugrottam. Asz kihúszta asztot is. (T. J.)

Vèrès hajmát jó apróra sokat èsszemetètem, még is törtem úty szék viszáján bótafokkal, oszt ahó tèttem èty kis téfòt, új szappant, ami még vízbe nem vót, lèkapartam oszt úgy nyomkottam è kèshèggyè, vaty pedig ojan avútap kanállò èsszecsínátom kenyècsnek. (B. L.)

Nékem vót sömötyűm itt a kezemén ë! Kapátom ott a kerbe, nos kiváktom a vakandot a fődbű, osztén kettéváktom, egybe a meleg vires húsávó mēgdörgütem, mēktörögöttem a sömötyűmet, nos éveszēt. (B. L.)

Kilis is vót a kezemén ë! Nagyon igētt, oszt főkaptam a fődrű ęty szēm szivát, ęfakasztottam, oszt kidoptam a magját, nos aszt kötöttem rá. Kötöttem rá részēt nyers krumpit is, de aszt ki nem átom ; igēn erős vót. Utójáro mēk húgyos utifűlevelet kötöttem rá, osztén attű mēg is gyógyút. A húgyos levél mindēn sebre jó ; asz kitisztította, a húgy a sebēt tisztántarta. (B. L.)

T ü d ő b a j . A s z a l v á n y

Aki a húgyát mēghattya, tūdőbaj ellen az a legjobb orvosság. A fijam is asztot ivot rēggelēnkint ęhomra csaszlibű. Ez a szomszid is asz monta, hoty ha a húgyát nem inná, mikor mēkhűl mēg mikor kőhög, má rīg mēkhāt vóna. Nos mēg most is ıl az az embēr, mēg erős is, dógozik, pedig má hetvenkēt esztendős. Az orvosok títanak ám mindēn ijen orvosságot, mer akkor hozzájuk nem mēnne sēnki sē. (B. L.)

Aszalvámbo van, aki úgy lęfogy, elsingylődik ; csak hűlistű kapja vagy igizistű. Csak úgy ękezd szárodnyi, lęfogynyi. Jó, ha fűrűsztik juszalagba, isten ustorábű. Sárogo csapóba is fűrűsztik. Aszt is kommēndáták, hogy ęfélkor ijje temetőbű hozzak kilenc sűrű kilenc marok földet, asztot tęgym bele a fűrűvizibe [a fia tūdőbajos], oszt abba fűrűszsem mēk hajnalba szótalamba napfőköt előtt. A vizit csak este napnyűgotkor döncsem napnyűgot felé ki. Aszt is kommēndáták, hogy a bikaistállóbű hozzak ganajt, amit a bika a farkávó falra vagdal, abbű hozzak, asztot is a fűrűvizibe tęgym ; de ijje tizenkēt órakor hozsam aszt is ; abba háromszor három hajnalba szótalamba mēkfűrűszteni — mindēn hajnalba lanygy vizet tőttenyi a fűrűvizibe, hogy lanygy lęgyēn az a fűrű. Harmadik este, mēgin napnyűgotkor, napnyűgot felé kiöntenyi. (B. L.)

Aki aszalovámbo van az jó, az a csapó ; kis meszellövē behelűz a fűrűvizibe, osztén a fűrűvizit fomeszelli. (T. J.)

S e b ę k

Mēkfőzik a bujtorjánt, osztēm mikor kihűl lanygyra, akkor avvā mossák aszt a vágássebēt tőpszörössen : kéccēr-háromszor mēgmossák ęgy vízbe, oszt főznek újat. (B. L.)

Ēn esztet a halász fűvel szoktam mindig, aszt a halász kórót mēktörnyi, mert az a lekkeserűbb a vėlágon. Székviszájám mēktöröm, a levit kicsavarom, tollűvā köll kenęgetnyi. (T. J.)

Bakorecnē hasa lukat ki. Kórházbű már hazakűttik. Ēmēntem Agyagosra [puszta]: rīt, hogy ő má mēkhal. Ággyűttem Nagyritękre [dűlő], szēttem nęki eszt a fűvet, mēktörtem, kicsavartam, tollűvā kenęgesse. Most is ıl. (T. J.)

György János keze mēkkēt oszt főfakat. Szēttem nęki fűvet, fehűrűmöt, mēkfősztem ecędbe, bekötősztem rēggē. Este átmēntem, fűvogattam a kezit, nos alatomba mēkszűrtam tűvē. Nagyokot kajdászott. (T. J.)

A húgyos levél mindēn sebre jó. Asz kitisztította. A húgy a sebēt tisztántarta. (B. L.)

Patécs

Asz csúnya nyavaja ; tizënkét-tizënhárom hétig éfekszik benne, nyóc-kilenc hétig mindig nagyon rosszú vam benne : elme nékü beszül.

Patécs van töpféle ; a fekete asz haldós, a vërës az jó ; asztám van ojam mind az üveg, a së haldós. Akin a fekete kigyün, visszamëgy a belekre, nos mëkhal. (T. J.)

Nagy lázokká kezdődik. Elöször ojam vërëzs babog gyünnek ki rajta. Azután mikor az észárod, émülik, akkor mëg ojam mind a köleskásoszëm, ojan hëgyës tetejü gyün ki. Annak sért a teteje ; ojan sértös, a bőr ojan éles. Az észárod rajta. Harmaccor ojan hójagok támodnak a bőrön mind a fehér gyöncëm, mind az üveg-gyönygy. Asz teli vam vízzë. Mikor kezd szárodnyi, éfakad, oszt akkor lëhámlik a bőr mind. Hotyha fekete gyün ki rajta, nem vërës, akkor mëkhal : nem gyün ki vërës a bőrön, hanem a bőr alatt mëkfekegedik, rámëgy a belekre. (B. L.)

Arpa

Mëk köll aratnyi szótalamba újjá. Mikor így viszájárú háromszor az újjávó kanyarít, háromszor asz kő gondúnyi : „Arpát kaszálok”. (B. L.)

Szent Antal tüze

Mikor valakinek valami vërës fót támod osztënd íg, asz monygyuk Szent Antal tüze. Asz mëk csak be kő keritenyi háromszor tú gombjávó. (T. J.)

Vërës ronygyá vagy piros pántlikávó bekötnyi vagy álkötnyi, vaty piros kukoricávó mëkfüstönyi. Piros kukoricát lëmorzsóják, mëktörük, hogy në lëgyen ojan nagy, izzót tésznek ëty tányírba, vagy valami bádokpohárbo mëg jobb, arra ráhintik és annak a füstyivë füstöllük mëg : hozzá tartya aszt a vërëssiget. (B. L.)

Hideglövis

Elöször fázik, azután kigyull. Hideglövis is kétféle. Az ëggyük mëgrázso, a másík mëgnýútószattatya. A jis rossz ; vesszëm mëg! (T. J.)

Csak ékezd ásítózný ; a hideg bújkáll a bőre alatt. Azután mikor má lëfekszik, lázos. Ojan hideg is van, hogy rázso : hidegrázás. A másík csak úgy elájjo mindën testýt, hogy úgy nem igëm mozog ; ojan lëvert, mindëne fáj, az a lopóhideg. A szájo mëk kihójagosodik utánno. (B. L.)

Szagatás

Ökörfarkóró virágját lëszëdik harmatossan, osztán asztot ojam vastörbë mëktörük, annak a levit kicsavarják gyócsruhán. Üvegbe tötük, asztot osztán, mikor kënyerët sütnék, aszt az üveget kënyírkovázso betapasztýák egészen a gyugóját is mindënútt. Mire az a kovász mëksül rajta, akkorra kisüll az a lé az üvegbe ojan sárgáro mind a vaj, szint ojan ikrásro is. Mëkfagy az, csak azír ojan sűrüssen kigyün abbül az üvegbü. Ojam mind mikor a zsír sűrü, de ëty kicsint ojam fojós. Csontszagatásrul avvü kënyük be ahý fáj. (B. L.)

Reuma

Az én fíjammak, Andrásnok, fejreumájo van, oszt a nyakáro raggatunk pijócát. Többet ír a pijóca mind száz orvos. Térgyre is tesszik, még dërikra is reumátú. (B. L.)

Méh fájdalmak

A saját jányom úgy vót ; mébaja vót. Az a legnagyobb fájdalom. Lészédëm a fehéüröm levelit, ecëdbe mëgdinsztöllöm mind a sajátát, oszt főkötöm a ruhávó és mëg'gyógyul. (T. J.)

Fogfájás

Fájt mind a fogam. Ragasztottam ide az ingyemre, ahy fájtok a foktövek, pijócaát kettöt. Így át ki mint két szivar a számbú. Mikor má nem fért [!] bele a víz, lépottyant maga a kötényembe. Ojam vastag vót mind az embër újja. Osztëm fojot, mer anná job, menné továp fojik a víz utánno a pijóca helibú. Mëgdagatt a szám szüle tán a pijóca mérigitú. Attú dagathatot mëg, mer attú mëgdagad a környike a pijócánok, csak kicsint, ojam mind a pörsenís forma, vërës a hele. Mikor a víz elál, bevarasodik, osztán aszt mindig lë kő kaparnyi, ojam vires víz gyün ki belülle. Azutám mëg'gyógyul. Éty hét múva má mëk së láccik a hele, mer annak a szájo ojan iksra csípja az embërt. (B. L.)

Vizestetű

Hotyha mëkfagy a láb, vagy mëkfázik, vizestetús. Legjobban sártú kapják aszt a viszketektsiget. Melek hamuba kő tennyi, vaty papsajt fözetin párónyi, fűrüsztényi. Bepëtröznyi is jó. (B. L.)

Fölöstéj

Asszonyok ha elhaggyák a szoptatást és nagy a mellük, fölös a téj, zöd büdözs börköt tessznek a mellükre a ruha alá, erősen lëkötik. Az léapasztja. (T. J.)

SULÁN BÉLA